

Οι ευθύνες των συμβούλων μηχανικών-μελετητών

Του Γιώργου Κουτίνα

Είναι γνωστό πως το ευρύτερο επιχειρηματικό-επαγγελματικό περιβάλλον της χώρας διέρχεται περίοδο παρατεταμένης ύφεσης, λόγω της οικονομικής κρίσης και όχι μόνον. Από την άλλη πλευρά, οι εξελίξεις τρέχουν και η ανάγκη για σοβαρές αλλαγές είναι επιβεβλημένη. Ο μηχανικός εκπονεί μελέτες, με τις οποίες κατασκευάζονται τεχνικά έργα, προσφέρει υπηρεσίες επίβλεψης / διοίκησης έργων και υπηρεσίες τεχνικού συμβούλου σε διάφορα θέματα που αφορούν κατασκευές, βιομηχανία, περιβάλλον κ.λπ. Εν γένει, ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα με σημαντική “ένταση” ευθύνης, αφού από κάποιο σοβαρό λάθος ή παράλειψή του μπορεί να προκληθεί σοβαρή υλική ζημιά, οικονομική απώλεια ή ακόμη και θάνατος ατόμων.

Το ελληνικό θεσμικό παράδοξο και η σύγχρονη προσέγγιση

«Όποιος κατά την εκπόνηση μελέτης ή τη διεύθυνση ή την εκτέλεση οικοδομικού ή άλλου ανάλογου έργου ή μιας κατεδάφισης, με πρόθεση ή από αμέλεια ενεργεί παρά τους κοινώς αναγνωρισμένους τεχνικούς κανόνες και έτσι προξενεί κίνδυνο για τη ζωή ή την υγεία ανθρώπου, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών. Η παραγραφή της άνω πράξης και της ανθρωποκτονίας των σωματικών βλαβών και της βλάβης της υγείας που συρρέουν με αυτήν και επήλθαν από πρόθεση ή αμέλεια, αρχίζει από την ημέρα της επέλευσης του αποκαλυπτικού της παραβίασης αποτελέσματος» [(άρθρο 286 Ποινικού Κώδικα περί “Ευθύνης μηχανικών” (Ν. 2331/95)].

Ασυνήθιστα σκληρός νόμος και ίσως παγκόσμια πρωτοτυπία σε θέματα ευθύνης μηχανικών. Στοιχείο “ανωριμότητας” της ελληνικής αγοράς, που θυμίζει τον νόμο του Χαμουραμί στην αρχαία Βαβυλώνα, σύμφωνα με τον οποίο: «Όταν καταρρεύσει το σπίτι και σκοτωθεί ο Ιδιοκτήτης του, τότε θα θανατωθεί ο κατασκευαστής που το έχτισε και αν σκοτωθεί ο γιος του ιδιοκτήτη, αντίστοιχα θα θανατωθεί ο γιος του κατασκευαστή...!» Ωστόσο, τα ήθη έχουν αλλάξει. Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει βρει άλλες λύσεις σε παρόμοια προβλήματα, που σχετίζονται με τις ευθύνες που πάντα τον βαραίνουν στη δημιουργική του πορεία.

Η ευθύνη, ως γνωστόν, μπορεί να είναι ποινική ή/και αστική. Η πρώτη σχετίζεται με δόλο και επιφέρει στον παραβάτη την τιμωρία (πρόστιμο ή φυλάκιση ανάλογα με την παράβαση διατάξεων του Ποινικού Κώδικα) και δεν ασφαρίζεται. Τυχόν ασφαλιστική κάλυψη μεταφράζεται σε νομική υποστήριξη. Απεναντίας, η αστική ευθύνη, που σχετίζεται με αμέλεια, λάθος ή παράλειψη, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα, συνεπάγεται την υποχρέωση επανόρθωσης της ζημιάς που προκάλεσε σε κάποιο συμβαλλόμενο ή τρίτο (σωματικές βλάβες / θάνατο, υλικές ζημιές και επακόλουθες χρηματικές απώλειες). Σε τέτοιες περιπτώσεις το κόστος που συνδέεται με ζημιολόγους γεγονότα μπορεί να είναι δυσβάστακτο για τον μηχανικό-μελετητή που μόνο με κατάλληλη ασφαλιστική κάλυψη μπορεί να ξεπεραστεί. Επειδή κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι τέλειος και αλάνθαστος, η ασφάλιση είναι η μοναδική λύση. Φυσικά, μιλάμε για ασφάλιση επαγγελματικής αστικής ευθύνης με άρτια και αξιόπιστα ασφαλιστήρια και όχι «ψευδεπίγραφα», τέτοια που να εμπνέουν σιγουριά και ασφάλεια στον σύγχρονο επαγγελματία μηχανικό.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δείχνει τον δρόμο εκσυγχρονισμού της αγοράς

Η Ε.Ε., με βασικά δόγματά της την «Προστασία του καταναλωτή», την «Απελευθέρωση των επαγγελματιών» και την «Προστασία του ανταγωνισμού» για την ανάπτυξη της ελεύθερης αγοράς, επιδιώκει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την επικράτηση των πολιτικών της. Παράλληλα, δημιουργεί θεσμούς (όργανα, φορείς, νομοθετικό πλαίσιο), ώστε κάθε Ευρωπαίος πολίτης να είναι σε θέση να διεκδικεί το «δίκιο» του. Η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2006/123/ΕΚ για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, που –ως γνωστόν– ήδη έγινε και νόμος του κράτους, είναι προς την κατεύθυνση αυτή. Είναι βέβαιο πως οι νέες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις που δρομολογούνται, μοιραία εισάγουν νέα δεδομένα στην άσκηση των ελευθέρων επαγγελμάτων και στις συνθήκες των καταναλωτών. Δημιουργούν νέες συνθήκες ανταγωνισμού προς όφελος του καταναλωτή και ταυτόχρονα νέες απαιτήσεις ποιότητας και αξιοπιστίας για τους παρέχοντες υπηρεσίες. Η πλήρης απελευθέρωση των επαγγελμάτων, όπως ισχύει στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, είναι βασική απαίτηση των καιρών. Οι ευρύτερες συνθήκες της αγοράς και η τρέχουσα οικονομική κρίση με τις συνακόλουθες πιέσεις από το περιβόητο μνημόνιο, δεν αφήνουν περιθώρια περαιτέρω υπεκφυγών ή καθυστερήσεων. Ωστόσο, παρά τις όποιες συντεχνιακές αντιδράσεις, βασικό στοιχείο παραμένει η άποψη πως η όλη υπόθεση αποτελεί θετικό στοιχείο εκσυγχρονισμού.

Αδιέξοδα και προοπτικές

Οι διάφοροι αρχιτέκτονες-μηχανικοί παρέχοντες υπηρεσίες μελετητή-συμβούλου (επίβλεψης, διοίκησης έργου, τεχνικού ασφάλειας κ.λπ.) προφανώς εν-

διαφέρονται για την ανάπτυξη των εργασιών τους με παράλληλη προβολή της ποιότητας των υπηρεσιών τους λόγω του ανταγωνισμού. Η διαφαινόμενη εξέλιξη μάλλον είναι άγνωστη στο ευρύ κοινό, αλλά ακόμη και στους άμεσα σχετιζόμενους ελεύθερους επαγγελματίες, στα διάφορα επαγγελματικά σωματεία και στους επιστημονικούς συλλόγους. Δεν φαίνεται να έχουν συνειδητοποιήσει, αντικειμενικά, επί της ουσίας, τη νέα πραγματικότητα. Η συντριπτική πλειονότητα φαίνεται να αγνοεί ή να υποβαθμίζει τη σημασία της εξέλιξης αυτής, επιμένοντας σε παρωχημένες πρακτικές με βραχυπρόθεσμα συντεχνιακά οφέλη.

Όσον αφορά την αστική ευθύνη που φέρουν εκ του νόμου, για ενδεχόμενες ζημιολύγες συνέπειες από εξ αμελείας λάθη ή παραλείψεις του, η μέχρι σήμερα εμπειρία δεν δημιουργούσε κίνητρα για την ανάπτυξη του θεσμού της ασφάλισης αστικής ευθύνης για τη νομική και οικονομική προστασία του ιδίου αλλά και για τη διασφάλιση του εργοδότη-κύριου του έργου καθώς και χρηστών / τελικών καταναλωτών. Το ίδιο το σύστημα με εμφανή τον ρόλο του Δημοσίου με το αυστηρό «προσωπείο» από τη μια (νόμοι, συμβάσεις) και τις «χαμηλές αντιστάσεις» του (συναλλαγή) από την άλλη, δεν άφησε περιθώρια, ώστε να ευδοκιμήσει ο αντικειμενικός σύγχρονος μηχανισμός διευθέτησης αστοχιών και επαγγελματικών διαφορών μέσω του διεθνώς καταξιωμένου θεσμού της ασφάλισης.

Αποτελεί βασικό κοινωνικό αίτημα η ικανοποίηση του τελικού καταναλωτή / χρήστη των υπηρεσιών και των παραγόμενων έργων, η εξάλειψη των καθιερωμένων «εκπτώσεων» ποιότητας ή των φαινομένων συναλλαγής, η αυστηρή απόδοση ευθυνών. Διαφορετικά καμία αλλαγή δεν πρόκειται να αλλάξει το ελληνικό «επιχειρείν» και τα παράδοξά του.

Η πολιτεία, υπό την πίεση των εξελίξεων (Ευρωπαϊκή Οδηγία για την απελευθέρωση επαγγελματιών, μνημόνιο μεταξύ ελληνικής κυβέρνησης και Ε.Ε. - ΕΚΤ - ΔΝΤ), δεν μπορεί να διατηρήσει το εν ισχύ ιδιότυπο περιβάλλον (ελάχιστες υποχρεωτικές αμοιβές, «χαοτικό» πλαίσιο σε θέματα ευθύνης, αθέμιτος ανταγωνισμός, πελατειακές σχέσεις κ.λπ.), το οποίο επικρατεί εδώ και αρκετά χρόνια και το οποίο αντικειμενικά, σε ό,τι αφορά τα ιδιωτικά έργα, είναι σε βάρος του κοινωνικού συνόλου (ενίοτε σε βάρος μερίδας των ίδιων των επαγγελματιών μηχανικών). Αποτέλεσμα, πέραν των άλλων, είναι η στρέβλωση της ίδιας της αγοράς, με αρνητικές συνέπειες στην αξιοπιστία και ανταγωνιστικότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Διαφαίνεται η προοπτική να προσαρμοσθεί το θεσμικό πλαίσιο στα ευρωπαϊκά δεδομένα, με δηλωμένη τη διάθεση της πολιτείας να εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του νόμου.

Αναγκαία η ασφάλιση επαγγελματικής ευθύνης

Οι διεθνείς συνεργάτες των Ελλήνων επαγγελματιών, λόγω της έντονων συζητήσεων, διεθνώς, γύρω

από την αξιοπιστία της χώρας μας απαιτούν περισσότερες εγγυήσεις για τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι διάφοροι Έλληνες μηχανικοί (μελετητές, σύμβουλοι), που όλο και πιο συχνά είναι υποχρεωμένοι να καλύπτονται με αξιοπιστη ασφάλιση, ώστε να μπορούν να συνεργάζονται με διεθνείς οργανισμούς ή να δραστηριοποιούνται και στο εξωτερικό. Σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, η αξιοπιστη ασφάλιση επαγγελματικής ευθύνης, αποτελεί σημαντικό εργαλείο υπέρ των καταναλωτών, αλλά και αναντικατάστατο παράγοντα προστασίας των ιδίων των παρεχόντων υπηρεσίες κάθε είδους. Σε συνθήκες οικονομικής κρίσης η ασφάλιση αυτή είναι ακόμη περισσότερο απαραίτητη εξαιτίας της κοινωνικής πίεσης για αυστηρή τήρηση των κανόνων του «επιχειρείν» και της αναδυόμενης τάσης για αναζήτηση ευθυνών κατά δικαίων και αδικών.

Επιπλέον, αποτελεί στοιχείο ποιοτικής αναβάθμισης της αγοράς αλλά και σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τους επαγγελματίες σε μία όλο και περισσότερο απαιτητική αγορά, όπου η αξιοπιστία, η υπευθυνότητα και η αποδοτικότητα του χρήματος αναδεικνύονται ως βασικό κριτήριο επιλογής των όποιων αποφάσεων.

Μερικά, από τα πλέον ευαίσθητα και σοβαρά μηνύματα των καιρών: ■ Πολλοί είναι αυτοί που κρούουν από καιρό τον κώδωνα του κινδύνου και επισημαίνουν ότι «οι καιροί αλλάζουν». ■ Αρκετοί είναι αυτοί που συνειδητοποιήσαν ήδη την αναγκαιότητα της ουσιαστικής ασφάλισης και των αξιοπιστων ασφαλιστικών υπηρεσιών, ως μέσο προστασίας τους από κινδύνους, αλλά και ως μέσο προώθησης της ανταγωνιστικότητάς τους. Νομίζουμε, όμως, ότι οι τρέχουσες συνθήκες της οικονομικής κρίσης επιβάλλουν αυτό που παλαιότερα αποτελούσε εξαίρεση καινοτόμων επαγγελματιών / επιχειρήσεων, σήμερα να γίνει κανόνας του νέου «επιχειρείν».

Στο πλαίσιο της νέας τάξης πραγμάτων που διαμορφώνεται με την απελευθέρωση των υπηρεσιών και τον συνακόλουθο ανταγωνισμό, καθοριστικής σημασίας θα είναι η ποιότητα και η αξιοπιστία των παρεχόμενων υπηρεσιών. Μοιραία, θα ακολουθηθούν οι δρόμοι της ευρύτερης ευρωπαϊκής αγοράς. Προς τούτο, πέρα από τη «διαπίστευση» επάρκειας προσόντων και εμπειρίας του εκάστοτε επαγγελματία μηχανικού / γραφείου μελετών και την εγγραφή στο αντίστοιχο επαγγελματικό μητρώο, ίσως το πλέον σημαντικό κριτήριο θα είναι η παροχή υπηρεσιών με κατάλληλη «εγγύηση» για την ποιότητά τους. Η «εγγύηση» αυτή, στην πράξη, δεν είναι άλλο από την ασφαλιστική κάλυψη της επαγγελματικής ευθύνης για λάθη και παραλείψεις. Εκφράζεται η άποψη πως η συγκεκριμένη ασφάλιση θα είναι καθοριστικής σημασίας και σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, θα συμβάλει θετικά στην εξυγίανση του συστήματος παροχής υπηρεσιών στη χώρα μας και για τον εξορθολογισμό της αγοράς.

Ο Γιώργος Κουτίνας είναι μηχανικός, εμπειρογνώμων ασφαλίσεων με εξειδίκευση στις ασφαλίσεις επαγγελματικής ευθύνης, τεχνικών έργων και επιχειρηματικών κινδύνων, διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας «Γ. Κουτίνας ΑΕ».